

carència. També trobo que hi manca una llista amb la relació cronològica de la participació de Jacint Morera en exposicions individuals i col·lectives, així com una catalogació també llistada de la seva producció, elements que faciliten molt la consulta als historiadors.

Des del punt de vista gràfic, l'edició és impecable, malgrat que en alguns moments la maquetació cau en l'incòmode recurs de partir les imatges en doble pàgina, una pràctica que mai no he arribat a entendre, ja que, per molt gran i vistosa que pretengui ser la reproducció, aquest recurs no li fa mai cap favor a l'obra plàstica.

Ana Fernández Álvarez
Doctora en Geografia i Història.
Història de l'Art.

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Ana; PLANS I CAMPDERRÓS, Lourdes. **La Cambra, 125 anys creant futur.** Terrassa: La Cambra. Cambra de Comerç de Terrassa, 2011. 457 pàgines.

La publicació d'aquest llibre s'emmarca dins dels actes commemoratius del 125è aniversari de la fundació de la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Terrassa. En aquest sentit cal destacar la distingida edició, d'acurada enquadernació amb coberta dura i contracoberta. Un primer cop d'ull a la voluminosa obra ens ofereix una compaginació minuciosa i selecta des del punt de vista estètic, amb una gran profusió d'il·lustracions, quadres, taules i gràfics. El caràcter institucional del llibre queda manifest en la salutació de S. M. el Rei Joan Carles I amb motiu de l'efemèride i els pròlegs a càrrec d'Artur Mas i Gavarró, President de la Generalitat de Catalunya, Pere Navarro i Morera, Alcalde de Terrassa, i Marià Galí i Segué, President de la Cambra de Comerç i Indústria de Terrassa.

És aquesta una obra essencialment divulgativa que pretén: «difondre el recorregut històric de la Cambra», tal i com afirma l'actual president, el Sr. Marià Galí, en el seu pròleg. I, a la vegada, homenatjar totes aquelles persones que han participat en la tasca d'aquesta institució, especialment aquells que l'han presidida. Amb tot, no s'ofereix una anàlisi crítica de la trajectòria de la corporació, cosa comprensible si tenim en compte la naturalesa i les característiques de la publicació.

El cos del treball pròpiament dit s'estructura en dos blocs, dividits a la seva vegada en apartats o capítols. La historiadora Ana Fernández Álvarez signa el primer bloc, el més extens, titulat "La Cambra de Terrassa. Descripció i anàlisi històrica". Consta d'onze apartats que segueixen un fil cronològic; tot i això, si atenem l'índex, a partir del quart apartat l'anàlisi evolutiva gira entorn de l'esperit de servei i els trets definidors que al llarg dels anys –se-

gons l'autora— han caracteritzat i distingit la institució. La funció medidora i la voluntat de servei es constaten en les seves actuacions com a intermediària entre l'Administració i l'empresariat, així com en l'intens i continuat esforç per impulsar l'exportació i donar a les nostres empreses una projecció internacional. La demanda d'infraestructures que garanteixin el desenvolupament comercial i productiu, la preocupació pel vessant formatiu, l'esperit de col·laboració amb altres entitats públiques i privades, el suport i assessorament a les empreses emprenedores són altres exemples de la tasca exercida per la Cambra al llarg de la seva història i que l'autora descriu en els diferents apartats. Potser per a reforçar aquests trets definidors, els capítols combinen l'estudi sincrònic amb el diacrònic, com és el cas de la mostra que se'ns ofereix sobre l'evolució de la publicació periòdica de la Cambra, "el butlletí": el quadre explicatiu que sintetitza els canvis produïts en les diferents etapes d'aquesta publicació, el trobem en l'apartat titulat "Els primers anys d'existència de la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Terrassa".

Després d'una breu introducció sobre l'origen de les cambres de comerç a Espanya, Ana Fernández analitza les condicions que justifiquen que la Cambra de Comerç i Indústria de Terrassa sigui la pionera a Catalunya i una de les primeres a constituir-se a l'Estat espanyol. En aquesta primera etapa queda palesa la intensa activitat de l'entitat en defensa de les tesis proteccionistes i l'oposició a la política lliurecanvista del govern. A l'apartat dedicat a les característiques econòmiques i industrials de la demarcació, sorprèn la síntesi que es fa de les ciutats que la integren: les escasses dades no sempre són rellevants per al tema

estudiat. En contrapartida, podem consultar una selecció de quadres i taules, amb dades estadístiques de les diferents poblacions, que aporten informació interessant des del punt de vista socioeconòmic. També s'observa un cert desequilibri en el tractament dels diferents moments històrics. El període que abraça des dels inicis del segle xx fins ben entrats els anys cinquanta del segle passat amb prou feines mereix unes pàgines d'atenció, malgrat la importància i la gravetat dels fets viscuts en aquesta època d'enorme transcendència a nivell polític, econòmic i social. El context històric s'enfoca des de l'òptica empresarial sense aportar una visió de conjunt que englobi tots els sectors socials.

A partir de la dècada dels seixanta el recull de dades que fan referència a les diverses activitats i esdeveniments relacionats amb la Cambra augmenta significativament, acompanyades d'una àmplia selecció d'il·lustracions, taules i quadres que complementen i amplien la informació. Així, per exemple, l'autora ens ofereix una descripció detallada dels actes commemoratius celebrats en el setanta-cinquè aniversari de la fundació de la Cambra de Terrassa, que coincideix amb la conjuntura socioeconòmica expansiva, fruit del Pla d'Estabilització aplicat pel govern franquista, i les grans expectatives que generarà en el món empresarial el procés liberalitzador del mercat. En l'apartat titulat "La Cambra, una institució de servei", s'exposa a bastament la intensa activitat exercida per a promocionar les empreses de la demarcació, tant a l'àmbit extern com l'intern, i per a impulsar-ne la producció i la competitivitat, especialment en situacions de crisi econòmica com les viscudes els anys setanta i vuitanta del segle passat. La figura de Ramon Trenchs i Pujal rep una especial atenció, sens

dubte per la seva dilatada trajectòria com a president de la institució entre el 1979 i el 1998, anys de profundes transformacions que afectaran tots els àmbits de la nostra societat, com per exemple el desplegament autonòmic o la incorporació d'Espanya a la Comunitat Europea. Un reflex dels nous temps, el trobem en l'edifici de la nova seu de la Cambra de Comerç i Indústria de Terrassa inaugurat l'any 1990, les característiques i el procés de construcció del qual s'expliquen amb tot luxe de detalls.

Ana Fernández analitza en profunditat les línies d'actuació i les estratègies desplegades per la Cambra per donar resposta als reptes del segle XXI. Algunes de les més significatives considera que són: el suport i l'assessorament a l'empresari emprenedor, l'oferta d'una formació innovadora, la internacionalització de les empreses de la demarcació i la cura del medi ambient. La reproducció de l'entrevista a l'actual president de la Cambra, el Sr. Marià Galí i Segué, publicada al *Diari de Terrassa* l'any 2010, és la base per descriure la posició de l'entitat en l'actual situació de crisi. Tanca aquest primer bloc l'apartat titulat, molt gràficament, "Actes commemoratius del cent vint-i-cinquè aniversari de la corporació".

El segon bloc, a càrrec de la historiadora Lourdes Plans i Campderrós, es presenta amb el títol "La Cambra de Terrassa. Descripció i anàlisi institucional". L'objecte del seu estudi, més específic i sintètic que l'anterior, es divideix en quatre apartats o capítols que donen a conèixer l'estructura organitzativa de la institució i la seva evolució a través del temps, així com les personalitats que representen les diferents seccions i òrgans de gestió. El primer dels capítols té caràcter introductori i fa referència, de manera molt breu, a la constitució

de la primera junta directiva de la Cambra. D'altra banda, aporta exemples que confirmen el vincle entre les decisions dels plens i la situació comercial i industrial d'un moment determinat. El segon apartat analitza les diferents reformes del Reglament de la Cambra, algunes motivades per decisions legislatives, però sobretot imposades per la necessitat de donar representació als diferents sectors econòmics que, amb el temps, prendran protagonisme en els àmbits socioeconòmics de la demarcació. L'autora destaca el fet que en l'actualitat tots els sectors econòmics estan representats en la composició dels plens, juntament amb associacions econòmiques i la Universitat. L'apartat que porta per títol "Els plens de la Cambra i la seva organització interna, 1886-2010" suposa un completíssim treball de recopiació documental. Es mostra any rere any l'estructura dels plens, les seccions que els integren i les persones que ocupen els diferents càrrecs, a més de constatar la seva creixent complexitat. Els mandats presidencials també són objecte d'estudi, tot i que de forma molt genèrica i, en alguns dels casos, només es dona una petita pinzellada de la seva gestió. En aquest apartat caldria corregir diverses errades en les referències numèriques de les notes a peu de pàgina, les quals es troben al final del bloc temàtic. El darrer capítol corrobora l'esperit representatiu de la corporació, amb una extensa relació de la seva activitat i protagonisme en organismes institucionals i entitats dels diferents àmbits de la societat, al llarg de la seva història i a dins i fora de les nostres fronteres.

Conclou el llibre la llista bibliogràfica i els fons i arxius consultats.

Maria José Barea Quelle
Llicenciada en Història